

Ked' Európska komisia ignoruje hlas verejnosti

Datum 17.9.2026
Subjekt INESS
Autor INESS
Region Slovensko
Kategorie Zdravotníctví a nemocnice, Politika, Právo

Majú verejné konzultácie komisie zmysel, keď sa neprihliada na ich výsledky?

Zdaňovanie a regulácia tabaku je v Bruseli tento rok veľkou témou. Komisia navrhla revíziu smernice o tabakových výrobkoch ako aj revíziu smernice upravujúcej zdanenie tabakových a nikotínových výrobkov, predovšetkým zavedenie minimálnych sadzieb.

Súčasťou legislatívneho procesu EK pre prípravou návrhu bola aj verejná konzultácia (Predkladanie spätnej väzby) k návrhu smernice, do ktorej sa zapojil svojím stanoviskom aj INESS.

V nasledujúcom texte uvádzame preklad textu, ktorý zverejnil Michael Landl, riaditeľ World Vapers Alliance. Sme si vedomí, že autor patrí k prirodzeným „odporcom“ sprísňovania tabakovej regulácie. Ale text upozorňuje na tak závažné nedostatky v tvorbe tabakovej politiky EÚ, že ich nie je možné ignorovať len na základe jeho afiliácie. Rozhodli sme sa ho preložiť a publikovať, lebo výstižne popisuje smutný fakt, že komisia v tejto oblasti považuje konzultáciu za prospešnú len vtedy, keď jej závery sú v súlade s jej cieľmi, s jej návrhom znenia smernice.

Brusel viedol konzultáciu, pri ktorej švédsku odpoveď nebolo možné ani vysloviť

Brusel pripravuje zmenu pravidiel pre tabak a aktivisti sa pýtajú, či nedávna konzultácia vôbec dala priestor aj inému pohľadu na nikotínové výrobky. EÚ má pritom k svojmu cieľu v boji proti fajčeniu ešte ďaleko.

Švédsku sa prevalenciu fajčenia podarilo dostať pod päť percent – presne na hranicu, ktorú si Európska únia sama stanovila ako cieľ a ktorú s najväčšou pravdepodobnosťou nedosiahne. Jedna európska krajina teda už vyriešila problém, proti ktorému Komisia dve desaťročia bojuje legislatívou, a urobila to práve pomocou výrobkov (SNUS), ktoré sa Komisia v súčasnosti snaží obmedziť.

Človek by čakal, že Brusel bude tento vývoj zaujímať. Namiesto toho tu v lete prebehla konzultácia postavená tak, aby zo švédskeho riešenia urobila „personu non grata“.

V dotazníku pre Európanov sa Komisia pýtala, čo by malo v regulácii nikotínu nasledovať. Medzi odpoveďami boli len možnosti prísnejšej regulácie, širšieho záberu alebo tvrdších obmedzení. Chýbala možnosť povedať, že doterajšie pravidlá zlyhali, že pôsobia kontraproduktívne, alebo že rôzne výrobky s rôznou mierou rizika by si zaslúžili aj rôzny prístup. Konzultácia tak vopred pripustila jediný smer – a revízia smernice o tabakových výrobkoch, ktorú možno čakať do konca roka, bude predstavená ako jej výsledok.

„Komisia nemá právo navrhnúť konzultáciu, ktorá túto otázku nikomu nedovolí ani nastoliť.“

Konzultácia by mala fungovať inak. Občania, mimovládne organizácie, akademici aj priemysel predkladajú dôkazy, neutrálna inštitúcia ich zváži a na tomto základe formuluje návrh. Tu bol ale

záver vopred stanovený a otázky sa mu len dodatočne prispôsobili. Z celého procesu sa tak stala formalita, nie skutočná diskusia, ktorá by mala zastupovať názory občanov.

Stačí si vypočuť komisára zodpovedného za túto agendu a hneď je jasné, o čo ide. Olivér Várhelyi vyhlásil Euractivu, že je stopercentne presvedčený, že vapovanie (elektronické cigarety), nikotínové vrecúška a zahrievaný tabak sú rovnako škodlivé ako cigarety.

Vapovaniu dokonca pripísal tzv. popcornové pľúca – chorobu, ktorú u elektronických cigariet nikdy nezaznamenali a ktorú spôsobuje látka, ktorá je v legálnych vapochoch predávaných v EÚ už dávno zakázaná.

Nejde o jednorazový omyl, ale o opakujúci sa vzorec – v parlamentných výboroch, na platforme X aj v oficiálnych odpovediach Európskemu parlamentu. Dvadsaťtri popredných európskych vedcov z oblasti tabaku a nikotínu napísalo Ursule von der Leyen list, v ktorom postoj Komisie označili za „škodlivú a vedecky neobhájiteľnú dezinformáciu“. Profesori medicíny, epidemiológie a toxikológie v ňom píšú, že Komisia v celom procese ich odbor úplne ignoruje.

Ani hlas verejnosti nedopadol lepšie. Výzva na predloženie podkladov, ktorá konzultácii predchádzala, priniesla vyše 80-tisíc reakcií. **Komisia na ňu potom nadviazala dotazníkom, ktorý pre väčšinu z toho, čo ľudia napísali, jednoducho nemal miesto. Keď sa Európania vo veľkom počte, a prevažne záporne, vyjadrili aj v konzultácii o zdanení tabaku, zástupca Komisie na jednom bruselskom podujatí povedal, že časť príspevkov bola zrejme podaná koordinovane a nemusí odrážať skutočné názory jednotlivcov. Ľudia, ktorí napísali, že prestali fajčiť vďaka prechodu na alternatívu, sa tak zrazu ocitli medzi podozrivými z koordinovanej kampane.**

„Švédske čísla vytvorili presne títo ľudia – vo veľkom počte a v priebehu rokov.“

A práve preto ich Komisia zrejme radšej nechce počuť. Fajčí stále dvadsaťštyri percent dospelých v EÚ a každý jeden z nich je dôkazom, že súčasný prístup nefunguje. Sú zároveň jediní, kto má s alternatívami priamu skúsenosť. A práve títo ľudia vo veľkom počte a v priebehu rokov vytvorili švédske čísla – jednoducho tým, že robili presne to, čo im Brusel teraz sťažuje.

Komisia má právo so švédskymi dôkazmi a jej príkladom nesúhlasiť. **Nemá však právo postaviť konzultáciu tak, aby v nej túto otázku nemohol nikto ani nadhodiť a jej záver vydávať za verejnú podporu.** Keď návrh revízie smernice o tabakových výrobkoch príde na stôl, Parlament aj Rada ho budú posudzovať ako výstup konzultačného procesu. Predtým, než toto tvrdenie prijmú, by si mali prečítať samotný dotazník aj 80-tisíc predložených príspevkov, keďže overiť si to môže dnes ktokoľvek. Európa má funkčný príklad, ako vlastný cieľ dosiahnuť. Leží na severe kontinentu a inštitúcia, ktorá dáva prednosť vlastnej ideologickej doktríne pred výsledkami, ho ignoruje.

Preklad: Radovan Ďurana, INESS
Originál textu publikovaný na The Parliament.

<https://iness.sk/ked-europska-komisia-ignoruje-hlas-verejnosti>